

Pregled izjava najviših predstavnika post-jugoslovenskih zemalja o pomirenju i regionalnoj saradnji, datih u 2015.

Iz ugla političara Srbije

Komemoracija žrtvama u Srebrenici

Skupština Srbije usvojila je u 30.03.2010. godine [Deklaraciju](#) o osudi zločina u Srebrenici u julu 1995. godine, koja se poziva na presudu Međunarodnog suda pravde, kojom je utvrđeno da je u Srebrenici jula 1995. godine izvršen genocid, i u tekstu se osuđuje zločin na način utvrđen presudom pomenutog suda, bez pominjanja termina genocid.

U vezi sa predlogom rezolucije o Srebrenici koji je Savetu bezbednosti Ujedinjenih nacija (SBUN) podnela Vlada Velike Britanije, **Aleksandar Vučić**, premijer Srbije, u intervjuu za RTS, rekao je: "Pogled u budućnost je da se narodi stvarno mire, a ne da se prave još dublji rovovi između naroda, to je ono što ćemo mi pokušati sa Bošnjacima da napravimo. Mi ćemo živeti sa njima, bez Engleza, Amerikanaca, Rusa i svih ostalih".¹

Premijer Vučić je rekao da Srbija priznaje da su pojedinci sa imenom i prezimenom činili zločine, i da je to najbolja moguća poruka pomirenja. "Svaki zločinac ima ime i prezime, i u Kravici, i Bratuncu, i u Srebrenici, i u Jasenovcu i Jadovnu, i na svakom drugom mestu, i nema kolektivne krivice ni Srba, ni Hrvata, ni Bošnjaka", rekao je premijer. "Hoćemo najiskrenije da pružimo ruku svim svojim susedima. Hoćemo da im pomognemo da uđemo u dijalog. Samo nećemo poniženje."²

Nakon povratka iz Srebrenice, a vezi sa napadom jedne grupe, premijer Vučić je rekao:

"Verovao sam da svi ljudi želje da razmišljaju o budućnosti, ali sam video da su neki ljudi shvatili pomirenje kao potrebu za poniženje Srba. (...) Nastavićemo da vodimo politiku saradnje i

¹ *Pomirenje umesto rovova*, Akter/Fonet, 05.07.2015. <http://akter.co.rs/25-politika/132918-pomirenje-umesto-rovova.html>

² *Vučić: Idem u Srebrenicu, Srbija spremna na pomirenje, ali ne i na poniženje*, Večernje novosti, 07.07.2015, <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/politika/aktuelno.289.html:556486-Vucic-Idem-u-Srebrenicu-Srbija-spremna-na-pomirenje-ali-ne-i-na-ponizenje>.

ulaganja u budućnost, i uvek ćemo razgovarati sa najvišim predstavnicima Hrvatske, zbog ekonomije”, rekao je Vučić.

“Zbog toga i insistiram na autoputu Niš - Priština, i jedva čekam da sklonimo fizičke barijere sa administrativne linije, da svi dođu i troše novac u Srbiji. Kada treba da gradimo autoput, oni koji to inače čine, više ne viču *Kosovo je Srbija*”, ukazao je Vučić.³

Povodom predloga rezolucije SBUN o Srebrenici, **predsednik Srbije, Tomislav Nikolić** je izdao saopštenje u kojem je navedeno:

“Srbi su narod koji je tokom dva svetska rata daleko više stradao od ostalih, koji je stradao i tokom sukoba u BiH. Zastrašujuća je nepravda da se Srbima uskraćuje pravo na iskazivanje poštovanja prema sopstvenim žrtvama, štaviše pokušaji idu u pravcu označavanja srpskog naroda kao genocidnog. (...) U osnovi pomirenja mora biti pravda, a u osnovi pravde je istina i čovečnost. Da ne spominjemo bol naroda koji su pored srpskog bili žrtve, kao što su Jevreji, Jermeni, Romi, ako Srebrenica postane simbol genocida.⁴

Povodom komemoracije srebreničkim žrtvama predsednik Srbije je saopštenjem obavestio javnost da je “spreman da ode u Srebrenicu”:

“Predsednik Srbije poziva na jedinstvo svih relevantnih političkih činilaca da usmere svoje aktivnosti, bilo da se radi o izjavama, ili radnjama, na postizanje kompromisa u interesu svih građana, pomirenja i mira u regionu”.

U vezi sa britanskim predlogom rezolucije SB UN o Srebrenici, **ministar spoljnih poslova Srbije, Ivica Dačić**, ujedno i predsedavajući OEBS-a, kaže: "Navodno je cilj rezolucije proces pomirenja, ali u tekstu se na 20 mesta pominje genocid, a na jednom mestu pomirenje". On je istakao da je “Srbija opredeljena za mir i stabilnost u regionu i za to da se nikad ne ponove konflikti”, da je opredeljena “za potpuno sankcionisanje ratnih zločina i njihovih počinilaca”, ali i da štiti svoje nacionalne i državne interese i interese srpskog naroda koji živi u BiH.⁵

Dan sećanja na stradanje i progon Srba u “Oluji”

Vlade Srbije i Republike Srpske zajednički su organizovale “centralnu državnu manifestaciju” na mostu u Sremskoj Rači, a peti avgust je proglašen za *Dan sećanja na stradanje i progon Srba*. U govoru na manifestaciji, **premijer Srbije** je rekao da “Srbija više neće da krije da je Oluja bio zločin”:

³ Vučić: *Nastavićemo sa politikom pomirenja*, Newsweek, 10.09.2015. <http://www.newsweek.rs/srbija/56964-vucic-nastavicemo-sa-politikom-pomirenja.html>.

⁴ *KABINET NIKOLIĆA: Predsednik je spreman da ide u Srebrenicu*, Informer/Tanjug, 29. 06. 2015, <http://www.informer.rs/vesti/politika/20589/KABINET-NIKOLICA-Predsednik-je-spreman-da-ide-u-Srebrenicu>.

⁵ Dačić: *Rezolucija o Srebrenici ima za cilj pomirenje, a 20 puta pominje GENOCID!*, Srbija danas/Tanjug, 14.06.2015, <http://www.srbijadanas.com/clanak/dacic-rezolucija-o-srebrenici-ima-za-cilj-pomirenje-20-puta-pominje-genocid-14-06-2015>.

“U novijoj srpskoj istoriji teško naći tužniji dan od 5. avgusta kada se pre 20 godina desila ‘Oluja’. (...) Želim da reči mržnje, sukoba i osvete ne budu te koje će obeležiti današnji dan - sa Hrvatskom imamo mir, čuvaćemo ga i želiti najbolje odnose u budućnosti. (...) Ali danas odavde šaljem svetu jasnu poruku da se zločin mora oprostiti ali ne može i ne sme zaboraviti - i to baš na ovome mestu gde su RS i Srbija ujedinjeni u bolnoj tuzi na mestu koje je pregazilo 250.000 prognanih Srba u strahu da ih ne pregazi Hrvatska, kako neki kažu oslobodilačka čizma” rekao je premijer Srbije.⁶

Povodom godišnjice "Oluje", **predsednik Srbije** obratio se izbeglim Srbima iz Hrvatske koji danas žive u vikend naselju *Banstol* na Fruškoj Gori, a govorio je na obeležavanju početka izgradnje crkve brvnare posvećene stradalim Srbima tokom i nakon akcije “Oluja”.

"Srbija i Srbi spremni su na oprost i pomirenje ali, ne zavisi sve samo od nas, naši obrazi su čisti, a naš hleb je spreman da ode tamo odakle je dolazilo kamenje koje su potezali na nas", poručio je predsednik Nikolić.⁷

Regionalna saradnja

U okviru regionalne saradnje, **Tomislav Nikolić**, predsednik Srbije, trebalo je da poseti Sarajevo u junu, ali je ta poseta otkazana od strane BiH zbog hapšenja nekadašnjeg komandanta Armije BiH Namera Orića.⁸ Kabinet predsednika Srbije tim povodom je saopštio:

“Srbija je posvećena dobrosusedskim odnosima i saradnji sa zemljama u regionu i zahtev člana Predsedništva BiH Bakira Izetbegovića da se poseta predsednika Srbije Tomislava Nikolića odloži neće promeniti dobre namere Srbije prema svim građanima BiH. (...) Srbija značajnu pažnju posvećuje negovanju kvalitetnih odnosa sa Bosnom i Hercegovinom, u skladu sa Dejtonskim sporazumom. Štaviše, kao lider u regionu, Srbija je faktor mira i stabilnosti, a potvrda toga trebalo je da bude poseta Sarajevu i susret sa članovima Predsedništva BiH. Nažalost, umesto da kroz razgovor dođe do smirivanja tenzija u regionu, usledio je zahtev za odlaganje susreta, kako bi pojedinci stekli političke poene među ultranacionalistima”, navodi se u saopštenju.⁹

Vlada Srbije je donirala opštini Srebrenica pet miliona evra. Tim povodom, u Srebrenici je **11. i 12. novembra 2015.** godine održana razvojna konferencija, na kojoj su govorili član Predsedništva BIH Bakir Izetbegović i premijer Srbije Aleksandar Vučić.

⁶ Vučić: *Srbija neće da krije da je Oluja bila strašan zločin*, Tanjug, 04.08.2015, <http://www.tanjug.rs/full-view.aspx?izb=192740> .

⁷ Nikolić: *Spremni smo na pomirenje, ali ne zavisi sve od nas*, Tanjug, 04.08.2015, <http://www.tanjug.rs/full-view.aspx?izb=192639>.

⁸ *Nikolić nepoželjan u Sarajevu, a Vučić u Srebrenici*, Politika, 16.06.2015, <http://www.politika.rs/rubrike/Politika/Nikolic-nece-uticati-na-sudbinu-optuznice-protiv-Orica.lt.html>.

⁹ *Nikolić nepoželjan u Sarajevu, a Vučić u Srebrenici*, Politika, 16.06.2015, <http://www.politika.rs/rubrike/Politika/Nikolic-nece-uticati-na-sudbinu-optuznice-protiv-Orica.lt.html>.

Po dolasku u Srebrenicu i polaganja cveća u Memorijalnom centru u Potočarima, **premijer Srbije** je rekao:

"Niko sestrama ne može da vrati braću, niko majkama ne može da vrati decu, ali ono što se može je da se gleda u budućnost i da ta budućnost za građane Srebrenice bude srećnija. Svoj sud pokazao sam i danas poklonivši se nevinim srebreničkim žrtvama. Verujem da ono što će Republika Srbija i naši ljudi danas uraditi i pokazati biti signal da sem poštovanja prošlosti i razumevanja šta se dogodilo, sa velikim optimizmom gledamo u zajedničku budućnost."¹⁰

Istom prilikom, **član Predsedništva BIH Bakir Izetbegović** je rekao:

"Prava asocijacija na Srebrenicu je rat, dženaze, komemoracije, mezari. Zbog toga je interes investitora za Srebrenicu nedovoljan, a život stanovnika težak. Naša obaveza je da tu sliku mijenjamo, i zato smo se danas ovde i okupili. Vrijeme u kojem živimo je turbulentno, puno kriza i izazova, ali sastan današnjeg skupa svjedoči našu spremnost da zajedničkim radom, i dobrosusedskim odnosima u najboljoj nameri riješavamo sve poteškoće i stvaramo kvalitetne uslove za investiranje u ovaj grad. Ovom konferencijom trebamo otvoriti novo poglavlje u životu Srebrenice, i Srebreničana, ali i poduprijeti pozitivne trendove u odnosima sa Srbijom, i drugim zemljama regiona, na zadovoljstvo i dobrobit svih. Mi želimo da se u Srebrenicu vrati život."¹¹

Munira Subašić, predsednica udruženja "Majke Srebrenice" je ocenila da je srpski premijer Aleksandar Vučić samim činom prolaska kroz kapiju Potočara prihvatio da se u Srebrenici desio genocid.

"Drago mi je da je Vučić prošao kapiju i time prihvatio da se desio genocid. On je prošao kapiju na kojoj piše da se ovde desio genocid. Mislili smo da će poneti i Cvet Srebrenice, ali svako radi ono što misli. Nadamo se da će Srbija vratiti svoje dugove Srebrenici, kako bi mladi mogli početi da žive i rade", rekla je Subašić za TV N1.

"On zna šta se desilo ovde i verovato ga nešto proganja u duši", dodala je ona.¹²

Sudsko procesuiranje OVK je uslov za pomirenje sa Albancima

Ministar spoljnih poslova Srbije, **Ivica Dačić**, je u govoru na sednici SB UN posvećenoj Kosovu poručio da proces pomirenja Srba i Albanaca neće biti potpun bez formiranja suda za ratne zločine bivše OVK.

¹⁰ *Vučić u Potočarima: Majkama decu niko ne može vratiti*, N1, 11.11.2015,

<http://rs.n1info.com/a108238/Svet/Region/Vucic-polozio-cvece-u-Potocarima.html> .

¹¹ *Vlada Srbije izdvojila pet miliona evra za Srebrenicu*, N1, 11.11.2015. <http://rs.n1info.com/a108288/Vesti/Vlada-Srbije-izdvojila-pet-miliona-evra-za-Srebrenicu.html> .

¹² *Subašić: Vučić prošao kapiju Potočara i prihvatio genocid*, N1, 11.11.2015.

<http://rs.n1info.com/a108304/Svet/Region/Majke-Srebrenice-Vucic-prihvatio-genocid.html> .

“Proces međusobnog pomirenja ne može biti potpun bez sudskog procesuiranja bivših pripadnika OVK, odgovornih za progon Srba, Roma i drugih nealbanaca, ali i njihovih političkih protivnika među kosovskim Albancima. Očekujemo da će biti stvoreni neophodni uslovi za procesuiranje bivših pripadnika OVK osumnjičenih za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti.”¹³

Povodom predsedavanja Srbije OEBS-om, Dačić je rekao: “Došlo je u veoma teškom trenutku i zato su naše glavne aktivnosti na pronalaženju dijaloga i na procesu pomirenja”.¹⁴

Iz ugla političara Bosne i Hercegovine

Komemoracija žrtvama genocida u Srebrenici

Povodom obeležavanja godišnjice genocida u Srebrenici, bošnjački član Predsedništva BiH, **Bakir Izetbegović**, je ocenio da su “pojedinačni zločini nad Srbima neuporedivi s pokušajem iskorenjivanja Bošnjaka”.

"Početkom svog prvog mandata 2010. u jednom intervjuu izrazio sam žaljenje za sve zločine koje je Armija Republike BiH počinila prema Srbima. Izrazio sam saučešće i uputio izvinjenje. Nakon te izjave bio sam izložen snažnom medijskom pritisku u BiH. Takvo saučešće upućujem ponovo i spreman sam da odem na svako mesto stradanja Srba u BiH."¹⁵

U vezi sa komemoracijom žrtvama genocida u Srebrenici, predsednik entiteta BiH Republike Srpske, **Milorad Dodik** je na konferenciji za novinare u Beogradu rekao da “ne želi da svojim prisustvom legalizuje nešto što je kvalifikovano kao genocid iz čisto političkih razloga”. On je pozvao na formiranje međunarodne mešovite komisije koja će “sa ove vremenske distance veoma objektivno proceniti šta se tamo desilo i dati adekvatne kvalifikacije”.¹⁶

U vezi sa napadom na premijera Srbije na komemoraciji žrtvama genocida u Srebrenici, Dodik je rekao: “Bošnjaci ne žele pomirenje, već žele da celi srpski narod kolektivno kazne, da se izgubi sa ovih prostora, da za Hrvate više i ne brinu, a sve da bi imali samo BiH za sebe.”

"Niko normalan ni u jednom narodu neće osporiti žrtve i bol porodica žrtava, ali ta bol postoji i na drugim stranama i ona nije rezervisana za samo jednu naciju", istakao je Dodik.

¹³ Dačić: *Pomirenje nije potpuno bez suda za OVK*, Glas Amerike, 26.05.2015, <http://www.glasamerike.net/content/savet-bezbednosti-o-kosovu/2791356.html>.

¹⁴ Dačić: *Mediji ključni za pomirenje*, Danas, 17.06.2015, http://www.danas.rs/danasrs/drustvo/dacic_mediji_kljucni_za_pomirenje_.55.html?news_id=303367#sthash.40Qvhqxz.dpuf.

¹⁵ Izetbegović: *Spreman sam da posetim mesta stradanja Srba*, Blic, 27.06.2015, <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/571016/Izetbegovic-Spreman-sam-da-posetim-mesta-stradanja-Srba>.

¹⁶ Dodik: *Ne idem u Srebrenicu*, Blic/Tanjug, 08.06.2015, <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/565887/Dodik-Ne-idem-u-Srebrenicu>.

Predsednik Dodik je rekao da se BiH, između ostalog, “održava na politizaciji Srebrenice, na politizaciji potrebe angažmana značajnog broja stranaca, koji i dalje pokušavaju da vladaju ovom zemljom, u nastojanju da će ona da preživi”. Poručio je da će se “problem rešavati referendumom, a ne oružjem” i da se nada da je “narod svestan svog demokratskog prava da izađe na referendum i kaže *ne* Sudu i Tužilaštvu BiH”.¹⁷

Povodom napada na premijera Srbije na komemoraciji genocida u Srebrenici, **Mladen Ivanić**, srpski član predsedništva BiH, rekao je:

”Vučić je napadnut samo zato što je Srbin. Ne zato što je nešto uradio, rekao... Sve što je govorio u poslednje vreme bilo je veoma pozitivno, okrenuto budućnosti. Nadam se da će ključne političke ličnosti iz reda bošnjačkog naroda ovo osuditi. Da bi bilo pomirenja, nije dovoljno da ga samo jedna strana želi, već i druga strana, kojoj se pomirenje nudi, mora bit spremna da ga prihvati”.¹⁸

Dan sećanja na stradanje i progon Srba u “Oluji”

Povodom obeležavanja zločina počinjenih za vreme hrvatske akcije “Oluja”, na zajedničkoj manifestaciji vlada Republike Srbije i Republike Srpske, **predsednik Republike Srpske** je rekao:

“Niko da ne negira BiH. Evo, mi nećemo, ali prestanite negirati RS, ne možemo živeti u toj negaciji. Ovo je simbol našeg zajedništva, kao naš vapaj za mir”, rekao je Dodik na mostu u Sremskoj Rači.

"Srbi žele mir. Želeli su ga i onda kada se desio progon Srba u hrvatskoj vojnoj akciji "Oluja", a jedina greška srpskog naroda je što smo verovali u Jugoslaviju i bili njena žrtva", rekao je Dodik.¹⁹

Regionalna saradnja

U vezi sa posetom predsednika Srbije, a u kontekstu regionalne saradnje, **Marinko Čavara**, predsednik Federacije BiH, je rekao: "Nemam nekakav poseban stav. Puno puta ta pomirenja državna, međususjedska i tako dalje, idu nam samo na dekorativnoj razini", rekao je Čavara, i

¹⁷ Dodik: *Napad na premijera očekivan - Bošnjaci ne žele pomirenje!*, Srbija danas/Tanjug, 14.07.2015, <http://www.srbijadanas.com/clanak/dodik-napad-na-premijera-je-napad-na-srpske-vrednosti-i-pokusaj-da-se-srbima-pripise>.

¹⁸ Ivanić: *Bošnjaci ne žele pomirenje, Vučić je napadnut samo zato što je Srbin*, Srbija danas/Tanjug, 11.07.2015, <http://www.srbijadanas.com/clanak/mladen-ivanic-premijer-je-napadnut-samo-zato-sto-je-srbin-11-07-2015>.

¹⁹ Vučić: *Srbija neće da krije da je Oluja bila strašan zločin*, Tanjug, 04.08.2015, <http://www.tanjug.rs/full-view.aspx?izb=192740>.

dodao je da ga to “posebno zabrinjava jer sama posjeta bez suštine i rasčišćavanja odnosa po pitanju sudova i potpisanih sporazuma nema neku poentu”.

"Mislim da je važno da mi dobro saradujemo, a kurtoazne posjete s velikim riječima bez dijela nisu nam donijele nešto novo. Tako da s time se ne opterećujem. Možda će zvučati ružno, ali bila posjeta ili ne, to mi ništa ne znači", zaključio je Čavara.²⁰

Istim povodom, **Dragan Čović**, predsjedavajući Predsedništva BiH, a nakon orkazivanja posete Tomislava Nikolića, rekao je:

“Mislim da je neophodno razgovarati sa predsjednikom Srbije kako bi na neki način stvorili taj duh i međusobnog povjerenja i kolegijalnog odnosa, jer ja ne vidim drugog načina od stalne komunikacije, razgovora. Meni neće biti teško otići bilo gdje, iako smo otvorili te razgovore, mogu se desiti i u BiH i u Srbiji, sasvim je svejedno.“ Čović je dodao kako je u ovom trenutku bitno održavati skladne odnose između BiH i tri susjedne države.²¹

Prilikom posete članova Predsedništva BiH Beogradu, Čović je rekao “da ima mnogo toga što ljude u obe zemlje tera na razmišljanje o prošlosti, koju svako tumači na drugačiji način, ali ipak ima više onoga što nas motiviše da gledamo napred”.²²

Bakir Izetbegović, član Predsedništva BiH u drugom mandatu, o odnosima BiH sa zemljama susjedima, govori u kontekstu pomirenja.

“Naša dva naroda stotinama godina žive zajedno i tako će se to, očigledno, i nastaviti. Prošlost, sadašnjost i budućnost nam je zajednička. Ta budućnost mora biti bolja od često tegobne prošlosti, i od sumorne sadašnjosti. Vijek ratova u kom su nastajale i nestajale države, a narodi ostajali desetkovani, iskrvavljeni i sukobljeni, moramo pokušati nadomjestiti vijekom mira, saradnje i skladnijeg zajedničkog života.

Oni koji žele bolje odnose u BiH, i sa BiH, moraju se suočiti sa prošlošću, moraju podržati suverenitet i teritorijalni integritet naše zemlje, prihvatiti istorijske činjenice i pokazati pijetet prema žrtvama. To su stvari o kojima nema pregovora i pogodbi. O svemu drugom ćemo tražiti dogovor koji je u uzajamnom interesu.²³

²⁰ Čavara o posjeti Nikolića: Bila posjeta ili ne, to mi ništa ne znači, Klix.ba, 15.06.2015,

<http://www.klix.ba/vijesti/bih/cavara-o-posjeti-nikolica-bila-posjeta-ili-ne-to-mi-nista-ne-znaci/150615062>.

²¹ Čović najavio susrete sa liderima regije, Al Jazeera, 20.08.2015, <http://balkans.aljazeera.net/vijesti/covic-najavio-susrete-sa-liderima-regije>.

²² Nova stranica u odnosima Srbije i BiH, RTS, 22.07.2015,

<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/Politika/1984500/Nova+stranica+u+odnosima+Srbije+i+BiH+.html>.

²³ Govor Bakira Izetbegovića na šestom kongresu Stranke Demokratske Akcije održanom 27. maja 2015. u Sarajevu, kada je izabran za predsjednika stranke. <http://www.recom.link/bs/sta-je-bakir-izetbegovic-rekao-o-susedima-i-pomirenju-u-regionu/>.

Nakon napada na premijera Srbije u Srebrenici, članovi Predsedništva BiH Dragan Čović, Mladen Ivanić i Bakir Izetbegović došli su u posetu u Beogradu 22. jula 2015.

"Tri člana Predsedništva su vrlo brzo došla u posetu Beogradu jer želimo da krenemo u razvoj regiona, a toga nema bez stabilnosti i bezbednosti. A stabilnosti nema bez intenziviranog procesa pomirenja", rekao je bošnjački član Predsedništva Bakir Izetbegović.²⁴

Srpski član Predsedništva, **Mladen Ivanić** je rekao:

"U interesu je Srba da u stabilnim smirenim uslovima zajedno s druga dva naroda idemo ka EU. Mi smo suštinske stvari u BiH manje-više definisali. Stabilna BiH, u kojoj je RS sastavni deo, u interesu je srpskog naroda i tome ću posvetiti svoj mandat".²⁵

Iz ugla političara Hrvatske

Komemoracija žrtvama genocida u Srebrenici

Predsednica Republike Hrvatske, **Kolinda Grabar Kitarović** je na komemoraciji žrtvama genocida u Potočarima iznela da "čvrsto veruje u pomirenje i novi početak zasnovan na istini, prihvatanju odgovornosti i saosećanju za patnje i bol suseda i sugrađana".

"Danas se sa svima vama poklanjam žrtvama koje su život izgubile kao u bezumnom zločinu. Sjećanje na žrtve sve nas trajno obvezuje. Obvezuje nas da Srebrenica, kao mjesto najstrašnijeg zločina od Drugog svjetskog rata, ne bude u našim mislima samo 11. srpnja, na dan, po modernu međunarodnu zajednicu, sramotne obljetnice genocida. Obvezuje nas uvijek i iznova na čuvanje Srebrenice kao opomene na to što se događa kada zakažu međunarodni mehanizmi".²⁶

Ministarka spoljnih poslova Republike Hrvatske, **Vesna Pusić**, reagovala je na Vučićevu "spremnost da pogne glavu pred žrtvama u Potočarima". "Dobra izjava, dobar pristup. Pozdravljam taj stav", rekla je. Ona je i stav premijera Vučića nakod incidenta u Potočarima ocenila kao pozitivan, i osudila napad.

Dan pobjede i 20. obljetnice akcije "Oluja"

Povodom Dana pobjede i 20. obljetnice akcije „Oluja“, **Kolinda Grabar Kitarović**, predsednica Hrvatske, na obeležavanju u Kninu, rekla je:

²⁴Nova stranica u odnosima Srbije i BiH, RTS, 22.07.2015,

<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/Politika/1984500/Nova+stranica+u+odnosima+Srbije+i+BiH+.html> .

²⁵ Nova stranica u odnosima Srbije i BiH, RTS, 22.07.2015,

<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/Politika/1984500/Nova+stranica+u+odnosima+Srbije+i+BiH+.html> .

²⁶ Grabar - Kitarović u Potočarima: Vjerujem u pomirenje, Glas Slavonije, 11.07.2015, <http://www.glas-slavonije.hr/274588/1/Grabar---Kitarovic-u-Potocarima-Vjerujem-u-pomirenje> .

“Žalimo za svakim izgubljenim životom, i hrvatskim i srpskim”.

“Mi u Hrvatskoj ne želimo se vraćati u prošlost, pružamo ruku prijateljstva, suživota i tolerancije, ne želimo srpski narod kriviti zbog agresije na našu državu. Ali nikada nećemo dopustiti da se agresor i žrtva izjednačavaju. Svake žrtve treba se sjetiti, svaka žrtva ima svoje ime i prezime, a svaki zločin počinitelja. No, nikada ne smijemo zaboraviti da je Hrvatska napadnuta iznutra i izvana i da je ponajprije zahvaljujući zajedništvu i pomirbi hrvatskog nacionalnog bića ostvarena veličanstvena pobjeda u Domovinskom ratu.

I kad danas srpski politički izjavljuju *kako je Olujom proveden genocid nad srpskim narodom i to uspoređuju s genocidom u Srebrenici*, s ovog mjesta im poručujem – gospodo, okanite se mitova, laži i obmana. Gospodo, okrenite se europskoj budućnosti. Hrvatska nije neprijatelj Srbiji i ne sijte sjeme novog zla!”²⁷

Premijer Hrvatske **Zoran Milanović** je rekao: “Oluja nije i ne smije biti kontroverzna za nas. Nemamo se što stidjeti i imati ograničenje da to organiziramo [vojnu paradu] u svom glavnom gradu njegovim najljepšim ulicama”.

“Oluju treba objasniti jer, bez obzira što neki imaju ovakvo i onakvo mišljenje o Oluji izvan Hrvatske - činjenica je da smo ušli u EU i NATO, i da su naši generali u Haagu oslobođeni od optužbe i krivnje za djela koja se stavljaju na teret Republici Hrvatskoj i njezinom političkom vodstvu 1995. To je značajna stvar za Hrvatsku, ali mi i dalje moramo nastaviti objašnjavati da smo civilizirani, da smo drugačiji od nekih drugih.”²⁸

Na svečanom prijemu nakon vojne parade, premijer Milanović je rekao:

“Ovo nije bila proslava tuđe nevolje i likovanje zbog tuđih jada, nego je ovo bilo radi naših ljudi i naših građana. Po stoti put ponavljam onima koji se nisu vratili [u Hrvatsku nakon rata] - vrata su otvorena”.

“Platile su našu slobodu i mnoge nevine žrtve. Žalimo za svakim izgubljenim životom, svakom žrtvom i obiteljskom tragedijom. Hrvatska je postala i novi dom onima koji se nisu mogli vratiti u Banja Luku ili drugdje. Zato je Hrvatska dobra, ljudi žele biti ovdje. Hrvatska je danas zrela, smirena država, ne miješa se u tuđa slavlja”, zaključio je Milanović.²⁹

Regionalna saradnja

²⁷ Pročitajte cijeli govor koji je Grabar Kitarović održala u Kninu, Dnevnik.hr, 05.08.2015, <http://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/govor-predsjednice-grabar-kitarovic-u-kninu---395526.html>.

²⁸ Milanović: Oluja za nas nije i ne smije biti kontroverzna, Slobodna Dalmacija, 22.07.2015, <http://www.slobodnadalmacija.hr/Hrvatska/tabid/66/articleType/ArticleView/articleId/293471/Default.aspx>.

²⁹ Milanović: Oluja za nas nije i ne smije biti kontroverzna, Slobodna Dalmacija, 22.07.2015, <http://www.slobodnadalmacija.hr/Hrvatska/tabid/66/articleType/ArticleView/articleId/293471/Default.aspx>.

Zoran Milanović, premijer Republike Hrvatske, otkazao je učešće na Samitu 15 regionalnih premijera u Beogradu, koji je organizovala Kina krajem decembra 2014. godine, zbog nereagovanja srpskih vlasti na ratno-huškačke izjave Vojislava Šešelja nakon puštanja iz Haškog tribunala na privremenu slobodu.³⁰

Vesna Pusić, ministarka spoljnih poslova Hrvatske je početkom marta 2015. godine posetila Srbiju. Na konferenciji za novinare sa ministrom spoljnih poslova Srbije Ivicom Dačićem istakla da bez obzira na probleme koji postoje, između Srbije i Hrvatske u svakom trenutku postoji otvoreni kanal komunikacije i da može da se razgovara o bilo kom problemu, što je preduslov za njihovo rešavanje.³¹ Istom prilikom, ministarka Pusić je rekla:

“Danas smo obnovili ili udahnuili novi život saradnji koju smo definisli pre dve godine, a naša ocena je da su odnosi Hrvatske i Srbije vrlo dobri, da su na jednom novom nivou”, rekla je Pusić.

Iz ugla političara Kosova

Izvinjenje

Hashim Taçi, ministar spoljnih poslova Kosova, u intervjuu za nemački *Bild* u Beču, gde je učestvovao u radu Samita o Zapadnom Balkanu, rekao je da je pomirenje sa Srbijom na dobrom putu, ali će napredovati korak po korak tek kada se **Srbija izvini Albancima** za “užase iz prošlosti”, po uzoru na Branta [*Willy Brandt*] u Varšavskom getu. Taçi je rekao da Priština formira sud za ratne zločine kako bi pokazala da se Kosovo angažuje za pravедnost i suočavanje sa prošlošću, što, kako je rekao, očekuje i od Srbije.³² Odgovarajući na pitanje o dijalogu Kosova i Srbije nekoliko dana kasnije, Taçi je rekao:

„Mi se sastajemo, razgovaramo, ali to ne podrazumeva da je normalizacija isto što i automatsko pomirenje, jer to nije tako jednostavna i tehnička stvar, već veoma osetljivo pitanje. (...) Pre svega treba da se desi priznanje krivice za represiju, za raseljavanje Albanaca, za ubistva 20 hiljada ljudi, više od 20 hiljada silovanja, za sve masakre; treba da se desi priznanje krivice od strane države Srbije i onda možemo da pričamo o pomirenju između Kosova, Srbije i Albanaca.”³³

³⁰ *Milanović otkazao posetu Beogradu zbog Šešelja*, radio Slobodna Evropa, 28.11.2014, <http://www.slobodnaevropa.org/content/milanovic-otkazao-posetu-beogradu-zbog-seselja/26715026.html>.

³¹ *Pusić i Dačić: Udahnuli smo novi život saradnji dve zemlje*, N1, 11.03.2015, <http://rs.n1info.com/a42123/Svet/Region/Dacic-i-Vesna-Pusic-o-odnosima-dve-zemlje.html>.

³² *Taçi: Prvo izvinjenje Srbije, pa napredak u pomirenju*, N1/Tanjug, 28.08.2015, <http://www.recom.link/sr/taci-prvo-izvinjenje-srbije-pa-napredak-u-pomirenju/>.

³³ “Ne po takohemi, po bisedojmë, por kjo nuk nënkupton se normalizimi do të thotë edhe pajtim automatike, sepse kjo nuk është diçka teknike e thatë, por shumë e ndjeshme. (...) Fillimisht duhet të ndodhë pendesa për represion, për largimin e shqiptarëve, për vrasjen e 20 mijë njerëzve, mbi 20 mijë dhunime, për gjitha masakrat, duhet të ndodh

Atifete Jahjaga, predsednica Kosova je na Evropskom forumu *Alpbach* u Austriji, čija je tema bila “Od pomirenja ka integraciji”, Jahjaga je rekla:

„I pored nasilja i hegemonije, rušenja i uništenja ljudskih života, starih neprijateljstava i netolerancije jednih prema drugima, region Zapadnog Balkana danas, iako polako, pokazuje volju za saradnjom i suživotom, što vodi prema zaključenju procesa evroatlantskih integracija. (...) Taj suživot podrazumeva pomirenje između ljudi koji su posmatrali jedni druge s nepoverenjem. Iskreno i potpuno pomirenje s pravdom koja će doći u zemlju da bi zalečila duhove svih onih žrtava krvavih ratnih sukoba, a naročito za žene koje su žrtve silovanja i za porodice onih koji su i danas i dalje nestali. I pomirenje će dobiti smisao onda kada se prihvati realnost! Jer to onda menja i pristup jednih suseda prema drugima i ubrzava put u EU“³⁴

Regionalna saradnja

Isa Mustafa, premijer Kosova, govorio je povodom Samita o zapadnom Balkanu o regionalnoj saradnji i o novom paketu sporazuma postignutim u Briselu 25. avgusta 2015. u okviru dijaloga Kosova i Srbije.

„Sporazumi su postignuti i potpisani od strane premijera dveju zemalja, od mene i premijera Srbije, i takođe od strane visoke predstavnice Evropske Unije. (...)Te sporazume [sa Srbijom] smatramo doprinosom miru, dobrim odnosima sa susednim zemljama i regionalnoj stabilnosti.“³⁵

pendesa nga shteti i Serbisë, pastaj mund të flasim për një pajtim, mes Kosovës, Serbisë dhe shqiptarëve”. *Thaçi: Pa kërkuar falje Serbia, s’ka pajtim*, intervju za Klan Kosovo TV, 01.09.2015, <http://klankosova.tv/thaci-pa-kerkuar-falje-serbia-ska-pajtim/>.

³⁴ “Përtej dhunës dhe hegemonive, rrënimëve e shkatërrimeve të jetëve të njerëzve, përtej hasmërive të vjetra dhe mosdurimit ndaj njëri-tjetrit, sot rajoni i Ballkanit Perëndimor, sado ngadalë, po dëshmon vullnetin për bashkëpunim dhe bashkëjetesë, që çon drejt përmylljes së proceseve të integritit euroatlantik. (...)

Dhe kjo bashkëjetesë nënkupton pajtim – mes njerëzve - që e kanë parë njëri tjetrin me dyshime. Pajtim të drejtë dhe të plotë – me drejtësinë që do të vihet në vend, për të shëruar shpirtat e të gjitha atyre viktimave të luftërave të përgjakshme – posaçërisht për gratë e përdhunuara dhe për familjet e atyre që sot ende janë të zhdukur. Dhe pajtimi ka kuptim kur pranohen realitetet! Sepse kjo ndryshon edhe qasjen e fqinjëve ndaj njëri tjetrit dhe përshpejton rrugën drejt BE-së.“

Jahjaga: Pajtimi ka kuptim kur pranohen realitetet, Telegrafi, 25.08.2014, <http://www.telegrafi.com/lajme/jahjaga-pajtimi-ka-kuptim-kur-pranohen-realitetet-2-49780.htm> .

³⁵ “

Marrëveshjet janë arritur dhe janë nënshkruar nga kryeministrat e të dy vendeve, nga unë dhe kryeministri i Serbisë, dhe poashtu nga përfaqësuesja e lartë e Bashkimit Evropian.

Këto marrëveshje sikurse edhe dialogu në Bruksel, është arritur në bazë të bashkëpunimit të ngushtë që kemi pas ne për një periudhë të gjatë kohore me Bashkimin Evropian, me Shtetet e Bashkuara të Amerikës, në bazë të një studimi të thellë që i është bërë të gjitha këtyre dokumenteve, të konsulencës dhe ekspertizës profesionale që e kemi zhvilluar këtu.

Ne konsiderojmë se këto marrëveshje kontribuojnë për paqe, kontribuojnë për fqinjësi të mirë, për stabilitet rajonal.”

Kryeministri Isa Mustafa mbajti konferencë për media, website premijera Kosova, 28.08.2015,

<http://www.kryeministri-ks.net/?page=3,9,5190> .

Iz ugla političara Crne Gore

Skupština Crne Gore usvojila je 9.07.2009. godine Deklaraciju o prihvatanju rezolucije Evropskog parlamenta (EP) o Srebrenici.

Filip Vujanović, predsednik Crne Gore, prisustvovao je komemoraciji žrtvama genocida u Srebrenici:

“Dolazak delegacije Crne Gore pokazuje da ova država poštuje žrtve, da želi da pošalje poruku pomirenja i da ovaj prostor više nikada ne uđe u bilo kakav nesporazum koji bi obimom i težinom poremetio stabilnost.”³⁶

Predsednik Crne Gore je podržao inicijativu Premijera Srbije za ustanovljenje zajedničkog dana sećanja na žrtve.³⁷

Iz ugla političara Makedonije

Regionalna saradnja

Nikola Gruevski, premijer Makedonije, rekao je u govoru pred Generalnom skupštinom UN da “Republika Makedonija ostaje aktivan i konstruktivan akter u regionalnom okruženju, dajući time značajan doprinos daljem produbljivanju dobrosusedskih odnosa, regionalne saradnje i učvršćivanju regionalne bezbednosti”.³⁸

Gjorge Ivanov, predsednik Makedonije, rekao je na susretu šefova država i vlada u okviru *Procesa saradnje u Jugoistočnoj Evropi* održanom u Beogradu da je Makedonija “posvećena promociji principa dobrosusedstva i pomirenja u regionu, kroz proces evrointegracija”.

“Potrebni su dopunski naponi od strane svih da bi se osigurao razvoj regionalne saradnje. Samo tako ćemo prevazići predrasude u regionu i integrirati naše zemlje u EU. Predrasude koje su opterećivale prošlost, koje ograničavaju sposobnost da se živi u sadašnjosti i koje i dalje mogu biti pretnja za budućnost.”³⁹

³⁶ *Klinton: Čekam Nikolića; Kitarović: Verujem u pomirenje*, Večernje novosti, 11.07.2015,

<http://www.novosti.rs/vesti/planeta.300.html:556979-Klinton-Cekam-Nikolica-Kitarovic-Verujem-u-pomirenje>

³⁷ Sve reakcije na predlog premijera Srbije o ustanovljenju zajedničkog dana sećanja na sve žrtve u regionu izdvojene su na kraju teksta.

³⁸ “Република Македонија останува активен и конструктивен актер во регионалното опкружување, давајќи значителен придонес на натамошното продлабочување на добрососедските односи, регионалната соработка и зацврстувањето на регионалната безбедност.” *Премиерот Никола Груевски се обрати на ген.собрание на ОН*, Telma.com.mk, 02.10.2015.

<http://www.telma.com.mk/vesti/premierot-nikola-gruevski-se-obrati-na-gensobranie-na>.

³⁹ “Потребни се дополнителни напори од сите со цел развој на регионалната соработка. Само така ќе ги надминеме предрасудите во регионот и ќе ги интегрираме нашите земји во Европската унија. Предрасуди

Na centralnoj državnoj proslavi povodom nacionalnog praznika Ilindan u Kruševu Ivanov je pozvao na jedinstvo u zemlji radi ostvarenja višeg cilja, i rekao da je “proces evrointegracije zemlje blokiran zbog razjedinjenosti”.

Ivanov se kratko osvrnuo i na susede: “Zemlje iz našeg regiona ne mogu više dopustiti sebi da im prošlost i dalje krade sadašnjost i budućnost građana,” rekao je.⁴⁰

Musa Xhaferi, potpredsednik Vlade za sprovođenje *Okvirnog sporazuma*, prilikom obeležavanja 14. godina od usvajanja ovog sporazuma je rekao:

“Zbog dnevno-političkih interesa nismo uspeli da se pomirimo i da stvorimo mirno građansko društvo. Bez unutrašnjeg pomirenja, nije moguće da se pomirimo ni sa susedima.”⁴¹

Inicijativa o regionalnom Danu sećanja na žrtve rata

Inicijativu premijera Srbije, Aleksandra Vučića, o uspostavljanju zajedničkog dana sećanja na sve žrtve u sukobima u regionu bivše Jugoslavije podržali su predsednik Crne Gore **Filip Vujanović**, član Predsedništva BiH **Mladen Ivanić** i predsednik Republike Srpske **Miroslav Dodik**. Ostali najviši predstavnici država u regionu odbacili su predlog premijere Srbije.

Kosovski potpredsednik Vlade i ministar spoljnih poslova **Hashim Thaçi** nazvao je Vučićevu ideju “neprihvatljivom”, jer ona, kako je napisao na društvenim mrežama, “predstavlja relativizaciju i ponovno pisanje istorije”.

“Ne možemo izjednačiti one koji su podsticali, organizovali i počinili genocid s onima koji su branili svoje domove. To nije ljudski i ne služi pomirenju,” napisao je Thaçi.

Hrvatski premijer **Zoran Milanović** je rekao:”Uz dužno poštovanje i saučešće, niti mi ikome propisujemo praznike i dane žalosti, niti će iko to nama”.

Bošnjački član Predsedništva BiH **Bakir Izetbegović** je ocenio da je inicijativa “preuranjena i nedorečena”. Izetbegović je rekao da “takvoj inicijativi mora da prethodi završetak procesa normalizacije odnosa u regionu, suočavanje sa istinom o svim zločinima, utvrđenim i presudama

кои го оптоваруваа минатото, кои ја ограничуваат способноста да се живее сегашноста и се уште можат да бидат закана за иднината.” *Македонија посветена на добрососедски односи*, *Žurnal*, 15.06.2015, <http://daily.mk/makedonija/makedonija-posvetena-na-dobrososedski-odnosi> .

⁴⁰“Земјите од нашиот регион не можат да си дозволат минатото да продолжи да им ја краде сегашноста и иднината на граѓаните.” *Нишката што ги поврзува сите наши Илindenи е повикот за Единство – Обраќање на претседателот Иванов по повод Илinden*, 02.08.2015, <http://www.webohrid.com/2015/08/02/niskata-gi-povrzuva-site-nasi-ilinden-i-povikot-za-edinstvo-obrankenje-na-pretsedatlot-ivanov-po-povod-ilinden/> .

⁴¹ „Се' уште заради дnevно-политички интереси не успеваме да се помириме и да создадеме мирно граѓанско општество. Без внатрешно помирување, не е можно да се помириме ниту со соседите.“ *VOANews*, 13.08.2015, <http://mk.voanews.com/content/article/2916930.html>.

međunarodnih sudova, i nesumnjiva osuda aktivnosti koje vode u nove sukobe na ovim prostorima, poput inicijativa za sprovođenje referenduma o otcepljenju, koje dolaze od rukovodstva entiteta Republike Srpske. Bez toga bi Vučićeva inicijativa vodila relativizovanju karaktera rata i obima zločina počinjenih nad Bošnjacima, kao i amnestiranju od odgovornosti onih koji negiraju te zločine i genocid”.

Predsedavajući Predsedništva BiH **Dragan Čović** je upozorio na stanje odnosa među članovima Predsedništva BiH: “Teško da mi možemo naći zajednički jezik oko takve inicijative i unutar Predsedništva, tako da će to vjerovatno ostati tek na ideji, koja možda za dvije, tri ili pet godina, ovisi već ko je predloži, i zaživi kao takva. U ovom trenutku – vidjeli ste i komentare prijedloga i načina kako je predložena – ona sama po sebi sprječava mogućnost da se jednom dominantnom većinom o tome izjasnite”, kazao je Čović.

Srpski član Predsjedništva BiH **Mladen Ivanić** je rekao da inicijativa pokazuje “svu političku superiornost Srba kao naroda i anarhično razmišljanje političara drugih naroda”.

Predsednik Crne Gore **Filip Vujanović** je izrazio uvjerenje da bi obilježavanje zajedničkog dana sjećanja na žrtve rata s prostora bivše Jugoslavije bilo u funkciji očuvanja stabilnosti regije. Crna Gora, poručio je, podržava sve ono što je u funkciji stabilnih odnosa i razvoja regije, preneo je portal Radio televizije Crne Gore.

Predsednik Republike Srpske **Milorad Dodik** smatra da “treba podržati dobru inicijativu premijera Srbije Aleksandra Vučića da sve zemlje koje su učestvovala u sukobima na teritoriji bivše Jugoslavije zajednički obilježavaju dan sjećanja na sve žrtve, bez obzira na nacionalnost”. Dodik je istakao da ta inicijativa dolazi u pravom trenutku i da je dio kontinuiteta mirovnih napora koje Srbija čini na jačanju pomirenja i saradnje u regionu. “Vučićeva inicijativa može biti dobra da se odnos prema žrtvama izjednači”, rekao je Dodik.⁴²

16.11. 2015.

Pripremila Jelena Grujić Zindović,
sa Dafinom Halili i
Biljanom Vankovskom

⁴² *Inicijativa o regionalnom Danu sećanja na žrtve rata*, REKOM.link/više medija, 14.08.2015, <http://www.recom.link/sr/inicijativa-o-regionalnom-danu-secanja-na-zrtve-rata/>.